

De restitutōe liber tertius

sufficit q̄ denunciēt p̄ncipa
lib. p̄ q̄b̄ fecerūt vsuras. frau/
des ⁊ h̄mōi. si ignorāt quo/
mō fecerūt p̄ eis talia illicita
lucra q̄ ad eos deuenerūt. vñ
et obligati sūt ad restōem ⁊ si
nō satisfaciūt ip̄i p̄ncipales
habeant p̄positū satisfaciēdi
de suo cū poterūt. Ad accipi/
endū aut̄ occulta a p̄dict̄ ad
h̄ non tenet. nec dñt. Et rō ē.
quia q̄ ad se excusati sunt a re/
stitutione rōne impotētie. vt
xiiij. q. vi. c. si res. q̄ ad illos p̄
q̄b̄ fecerūt vsuras vel frau/
des auferēdo ab eis occulte.
p̄ hoc non p̄uidet̄ saluti eorū
cū remaneāt obligati in con/
scia. ex q̄ sciūt talia fore facta.
nec velint satisfacere. ⁊ sic nō
dissoluit̄ peccatū. vel obliga/
tio quo ad estimationem eo/
rū. Sed nec p̄t̄ q̄s a p̄uata p̄
sona cogi ad restitutionē ma/
le ablatōz. nisi p̄ iudicē eccle/
siasticū vel ciuilem. nec videt̄
bñ posse excusari a furto. cuz
d̄ctet rem alienam iusto dñō
cū in vsura trāsserat̄ dñium.
p̄ h̄ etiā se exponit multis pi/
culis. Si aut̄ tales mediato
res de quib̄ dictū est p̄nt̄ re/
stituere. cuz illi ad q̄s extorta
puenerūt nolūt restituere qui
p̄ncipalit̄ obligant̄ p̄nt̄ pete/

re humiliter nō p̄ coactioneꝝ
vel fraudem a creditorib̄ vsu/
rarū. vel fraudum remissionē
cū penes eos non remanserit
pecunia fenebris. ⁊ illi qui eā
habuerūt remaneant p̄ncipa
liter obligati. q̄ remissioe ob
tenta libere ⁊ sponte amplius
nō tenebunt̄. sed tm̄ p̄ncipal̄
nisi ⁊ eis fieret remissio. q̄ si
remissionem facere nō vellent
tenet̄ satisfacere de suo. ⁊ tūc
vsq̄ ad q̄ntitatē solutam. p̄ il
lis poterūt occulte accipere de
bonis eoz. si al̄s p̄ viā iudi/
cij habere nō p̄nt̄. ita tm̄ q̄ nō
sequat̄ scandalū vel piculū q̄
sp̄ vitanda sūt. Ubi aut̄ me/
diatoꝝ talis sic satisfecit. debz
p̄ aliquez modū cautū decla/
rare illi q̄ sciebat se obligatū
ad illud amplius non teneri.
vt puta si dicat se non curare
ab eo illa recuperare. quasi ac
si donasset. vel declarare here/
dibus suis q̄ nō recipiant a
tali p̄sona aliquid vt debituz
pro tali causa. ⁊ huiusmodi.
Bona em̄ fides non patit̄ vt
semel exactum bis exigat̄. de
regulis iuris. li. vi.

Lui fienda sit restitutio.

Capitulū. v.

Quantum

ad qntū. s. cui fienda ē restitu-
tio seu datio rei ablata v'l als
illicite acq̄siste. Pro sūdame-
to notāda est distinctio quas
pōit Tho. ij. q. xxxij. dicēs.
Triplr p̄t aliqd esse acq̄sītū.
Uno mō qz id qd acq̄rit illi-
cite debet ei a q̄ acq̄sītū et ex-
toritū est. z siue nō trāfferatur
dominiū illius rei in accipiē-
tem vt in furto z rapina. siue
transferat vt in vsura. tñ com-
petit repetitio. Secdo mō d̄r
aliqd illicite acq̄sītum. ita qz
ille qui illicite atq̄sītū. nō p̄t
illd retinere. nec tñ debet illi
a q̄ acq̄sītū. qz ille n̄ iusticiaz
dedit. z ille n̄ iusticiā accepit.
vt in symonia z silibz. in qui-
bus ip̄a datio z acceptio ē n̄
legē. Tertio mō d̄r illicite ac-
q̄sītū. nō qz ip̄a acq̄sītio sit il-
licita. sed illud ex q̄ acq̄rit ē il-
licituz. ex q̄ transferē dñiū.
nec p̄petit repetitio. vt in me-
retricio z hmōi. nam meretrix
turpiter agit z n̄ legē dei forni-
cādo. sed ip̄a acq̄sītio v'l da-
tio pecunie p̄ hmōi illicitis n̄
ē illicita nec p̄tra legem dei. z
h̄ p̄pe d̄r turpelucritū. De illi-
citis ergo isto tertio mō acq̄-
sitis s̄m Tho. z Ray. potest
dari elemosyna. z p̄t etiaz re-
tineri. nisi sup̄fluū p̄ fraudez.

vel dolū mulier extorserit. q̄a
illud esset restituendū. Et ad
hoc p̄tinent lucra facta ex hi-
strionatu illicito. ex duello. ex
torneamento. ex fertis factis
de floribz z alijs hmōi. q̄rum
vsus ē cōit ad lasciuā. ex de-
cjs factis. ex arte mathema-
tica seu arte diuinatozia. ex lu-
cro negociationis. aduocari-
onis vel medicine in cāu nō
p̄cesso q̄ ad clericos. in his di-
xerūt aliq̄ n̄ posse fieri elemo-
synā. qz vt d̄r Prouer. iij. Ho-
nora deū d̄ tua suba. Et iterū
Honora deū de tuis iust' la-
boribz. xiiij. q. v. c. elemosyna
z. i. q. i. non ē putāda. S̄z h̄
nō ē vez s̄m Tho. z Ray. z a-
lios cōiter. Predicta autē ca-
pitula allegata hoc intendūt
qz non licet dare elemosynaz
de malis acq̄sitis. que. s. d̄nt
certis p̄sonis restitui. vel qz n̄
debet aliq̄s aliqd facere illicitū
vt det elemosynam. Et q̄s-
uis quidam distinguant vt
d̄r Buil. qz in his q̄ p̄hibita
sunt qz mala. z non puniunt̄
a iure. nisi infamia. vt meretri-
cium duellum z hmōi. talia
p̄nt retineri. Sed q̄ mala sūt
quia prohibita a iure. vt tor-
neamēta. negociatio q̄ ad cler-
ricos z hmōi. z talia n̄ possūt

De restitutōe liber tertius

retineri ad vsu suū. sed dñt paupibus erogari. Licet hec distinctio videat eē pbabilis tñ qz pene sunt restringende non ampliande. 7 q̄ nimis emungit elicit sāguinē. **Beñ.** Credo q̄ in p̄dictis oīb; casib; 7 silib; bonū est 7 salubre q̄ penitēs inducat ad erogā dñ paupib;. non tñ cogend⁹ ad h. nec si nō velit in h est iudicād⁹ non eē in statu salutis. si nō velit hmōi p̄niam agere. **Laccipe.** .s. q̄ hmōi lucra pauperib; eroget. nisi in casib; a iure exp̄ssis. vt in symonia. et idem de eo qd̄ dat̄ iudici ad corrupendū cum 7 hmōi. vt infra dicit̄. fm̄ ergo **Thom̄.** **Suil.** **Ray.** 7 **Inno.** de hmōi d; dari elemosyna debito honestatis 7 cōsiliū. non debito necessitatis salutis. 7 sic intel ligit̄ illud. r̄iū. q. v. q̄ habet̄. **Non ē ġ illud acceptuz sic restitueudū ei a q̄ acceptum ē.** qz in turpi cā melior est cōditio possidentis. ff. de p̄di. ob turpem cām. De illicite acq̄sitis sc̄do modo. vicz cum illud sit acq̄situm non debet ei a q̄ est sic acq̄situm. nec tñ acq̄rens p̄t. p̄ seretinare. Illud p̄t r̄d; de necessitate salutis nō soluz de p̄silio 7 honestate

paupib; erogari. z huius rō a fm̄ **Tho.** .ij. q. lctj. qz ip̄a datio 7 acceptio est lege pbibita vt in symonia. Quidā tñ extendūt istū sc̄do modum ad oē lucrū in q̄ p̄mittit̄ pctm̄ i dante 7 i recipiēte nō solum i symonia. sed etiā in pecunia accepta ex adulterio. 7 p̄ vsura cum q̄s accipit mutuū sine cā rōnabili. puta vt amplius dicit̄. 7 inde soluit vsuraz. **Illā vsurā vt dicunt q̄ accipit retiere nō p̄t.** nec tñ ei d; reddere qui dedit. quia turpiter operatus est dando mutuū ei quem nouerat non idigere. **S; Tho.** nō dicit̄ h. sed cū datio ē ġ legē. in dicto aut̄ casu datio pecunie p̄ mutuo nō est pctm̄. s; accipe illo mō vsurario mutuū est pctm̄. q̄a dat̄ illi occasionē mali. **Unō licet peccet mortaliter sic mutuū accipiēdo. debet tamen potius reddere illi a quo accipit q̄ pauperib; erogare.** nisi vbi nō inueniret̄ ille a q̄ accipit. vel etiā si vellet illā vsurā reddere nō vsurario. sed his a quib; extorsit ip̄e vsurarius vsuras pro eo satisfaciendo p̄ illa parte. et tunc debet vsurario significare ne iterum illi restituat. et precipue debet hoc

facere cū licentia epi. vt si di-
ctus vsurari⁹ vellet ab eo re-
petere. eps cogat illū desistere
a repetitōe. ⁊ ex q̄ vtilit̄ gestū
est negociū ratū h̄re d̄. nō tñ
teneat ad h̄ sc̄in q̄rere v̄l dare
bis q̄b̄ debitor est vsurarius
sed sufficit q̄ restituat a q̄ ac-
cepit paup̄ib⁹ autem erogare
nō debet. cū nouit eū a q̄ acce-
pit. et p̄t ei dare. q̄d expresse
ostendit Aug⁹. dicēs. Nolite
facere elemosynas d̄ fenore ⁊
vsuris. xiiij. q. v. nam cū dat
paup̄ib⁹ q̄d debet certe perso-
ne nō liberat a restitutōis ob-
ligatione ad illā p̄sonā. vt ha-
betur extra de homici. ca. sic
dignū. circa fi. Sed in symo-
nia ip̄a datio ⁊ acceptio pecu-
nie est phibita. Unde d̄. i. q.
i. ca. anathema danti anathe-
ma et accipienti. nec sibi reti-
nere valet. nec illi reddere qui
dedit. sed debet de necessitate
salutis paup̄ib⁹ erogare si p̄t.
vel illi ecclē in cui⁹ iniuriā da-
ta est pecunia applicari v̄l ali-
ter p̄uideri. p̄t h̄es in. ij. p̄t
sum. ti. i. c. i. Similiter i iudi-
cio phibitū est iudici v̄l assē-
sori cū habent certū salarium
accipere aliqd a partib⁹ p̄ iudi-
cando vel nō iudicando. vel
iudicando bñ vel male. ⁊ testi

est phibitū accipere p̄ testimo-
nio ferendo. Unde August.
Ideo non debet vendere iu-
dex iustū iudiciū. aut testis ve-
rum testimoniū. quia vendit
a duocatus iustū patrociniū
et iuriscōsultus verū cōsiliū.
Illi em̄ inter vtrāq̄ partē ad
examen adhibent. isti ex vna
parte p̄sistūt. xiiij. q. v. c. nō sa-
ne. Qd̄ ergo recipit iudex p̄
h̄mōi vel testis p̄ se retinere
nō potest. sed debet restituī il-
li q̄ dedit. si iuste dedit. puta
vt iuste iudicaret intendēs re-
dimere quodāmodo veratio-
nem suā. Unde Aug⁹. i dicto
ca. nō sane. Ille solet male si-
bi ablatā pecuniā repetere q̄
iustū iudiciū emit qm̄ venale
esse nō debuit. Sed si pecu-
nia data fuit iudici ad eū cor-
rumpendū. vel testi ad falsū
testimoniū dicendū. v̄l alicui
ad falso accusandū vel aduo-
cato ad iniuste aduocandum
illi datorū reddi nō debet. qz
turpiter dedit nec sibi retine-
re debet. sed pauperib⁹ elargi-
ri. vel illi in cui⁹ iniuriā data
est. ⁊ precipue si ex h̄ amississet
iustaz causam. habent̄ hec in
dicto capitulo. non sane. pro-
ut ibi notat Joban. an. et Er-
chid. et. xi. q. iij. ca. qui recte.

De restitutōe liber tertius

z Inno. extra d' imuni. eccle. qz pleriqz Ray. z Host. in sū. Silt' inferiores officiales vt nunciū missi et hmoi si aliqd extorqunt p improbitatē vt d' nariū puū z hmoi. tenēt pau peribz erogare. z hoc vbi cer tū salariū recipiunt. vt diē gl. in. c. nō sane. Nam cū salariū sufficiens recipiunt. si qua ex torquent debent restituere si est qd notabile. z idem videt dōm de notarijs. camerarijs et hmoi q' officio suo exigunt aliqd a psonis. Si ei habēt sufficiens salariū tenent ad res titutiōem eoz que accipiūt. nec videt excusare p'uetudo cū sit irrōnabilis. ar. xxiij. q. i. c. militare. vel paupibz eroga re. si de facili non pōt inueni ri. Si sō salariū nō habe rent vl' non sufficiens credo q' p'uetudo excusaret. qz ne mo cogit suis stipendijs mi litare. ar. insup d' his q' accipi unt pecuniā ab accusatis veli carceratis anteqz pferat snia d' eos vt intercedant p eis z li berent. Sciēdū q' si accusati vel incarcerati sūt culpabiles xū z merito pdēnādi. illā pe cuniā nec reddere debent da toribz. qz turpīē dederunt nō sibi retinere pnt. qz turpīē ac

ceperūt impediētes iustici am. sed debent paupibz ero gari. ar. xxiij. q. v. q' habetis. Si sō sunt innocentes z ad redimēdā suā veratiōem de derunt z pcurandā sui libera tiōz. si intercessores eoz sunt officiales salariati. als pecu niā p' receptam reddere de bent vel paupibz erogare. ni si data fuisset p modū doni z liberalitatis. z p'cipue post li beratiōez. qz tūc retineri pos set. ar. i. q. ij. c. sicut epm. z silt' si intercessores nō sunt officia les salariati sed puate p' sōe la borando p hmoi iusta libera tiōne iuste faciūt. z qd eis da tur iuste retinere valēt. Item de pecuniā data p adulterio p' misso vl' p' mittēdo. q'uis q' daz dicāt q' d' dari nō ei q' de dit. nec sibi retineri. sed ei da ri in cui' iniuriā data ē. s. ma rito. si vxor ei' commisit ad ulteriū. ex q' pecuniāz habuit videtur q' poti' debeat pau peribus erogari. nisi ille mari tus esset paup. qz ppter pau ptatē posset etiam p' fessor ipsi mlieri tāqz paup' dimittere. Et silt' d' viro p' mittēte adul teriū q' ad vxorē caste viuētē z videt eē i hmoi q' idē ius si cut z i turpi lucro. vt i mere

tricio. qđ etiā p̄t retineri sic ac
 qđ sitū. nisi qđ leges p̄hibēt ad/
 ulteria z puniūt. nō at simpli
 cē fornicationez z meretricia.
 Sibilomin^o de pecunia data
 padulterio nil statuūt sic de
 pecunia symoniaca . et alijs
 hmōi. vnde paupibz erogari
 pon^o inducēdi sūt. xiiij. q. v.
 c. nō sane. ¶ De acquisit^o p lu
 dos fortune extra illos casus
 in qbz d^z acq̄sitū p hmōi re/
 stitui. debēt paupibz erogari.
 qñq; etiā posset sibi retinere.
 Sz de h̄ s. e. li. ti. i. De illicite
 acq̄sit^o pmo mō. i. cū debetur
 illud acq̄sitū ei a qđ acq̄sitū est
 vt in furto. rapina. vsura . et
 hmōi. regula est qđ hmōi sunt
 restituēda spoliatis. siue sint
 dñi illaz rerū siue ad eos spec
 tet dñimodo constat rem non
 fuisse ablatā. vt accidit i pig/
 noze deposito cōmodato . et
 hmōi. licet em̄ tales qđ habēt
 pignora deposita et hmōi nō
 sint dñi illarū rerū. tñ ex ho/
 nesta causa illa tenent . iō his
 debēt restitui talia ablata nō
 dñis ipsaz rerum. z sic intelli
 go illd. iij. q. i. c. reintegrāda
 sūt oia spoliatis. extra de resti.
 spol. p. totū. Si aut̄ res abla
 ta est ab eo qui iniuste habue
 rat. puta p furtū vt p rapinā.

restituenda est dño illi^o rei. nō
 illi furatori. q̄uis at malefa/
 ceret talis restituendo furato
 ria a quo ipse acceperat. z nō
 domino rei ipsius quē nouit.
 tñ fm Uber. liberat^o ē ab ob
 ligatione restituēdis. qz repo
 suit in p̄stinū statū z gradum
 Quidā tñ dicūt qđ illud qđ ac
 q̄rit ex vsura mētali tñ. nō d^z
 illi restitui qđ dedit. qz a se vo/
 luntarie abdicauit. n̄ tñ sibi
 d^z retinere. quia p̄ legem acce
 pit. extra de vsuris ca. p̄suluē
 sed debet paupibus erogari.
 ar. c. sicut dignuz. extra d̄ ho.
 mi. de vsuris. c. tū tu. Sz ista
 iura inducta vident̄ esse p̄ ta
 lem opinionem. naz ibi d^r qđ
 debent ablata restitui eis qz
 fuerūt si repiuntur. vel eozuz
 heredibus. nec aliqđ ius nec
 aliqđ doctor solēnis facit istā
 distinctionem inter vsurā mē
 talē z pactionalē vt prima de
 beat restitui ei qui dedit sedā
 aut̄ nō sed paupibus erogari. sz
 sicut indistincte dicit Aug. d̄
 acceptis p furtum z rapinaz
 qđ debent restitui. n̄ dari pau
 peribus sic inq̄ens. Qui con
 tra ius societatis humane.
 furtis. rapinis: inuasionibus
 oppressiōibus aliqua abstu
 lerunt reddenda potius quā

De restitutōe liber tertius

Donanda censem⁹. exēplo 3a/
chei. xiiij. q. v. c. sane. ita z idi
stincte dicit idem de vsuris
Nolite elemosynas facere de
vsuris. q. ead. q. i. dicat. b. red
denda sūt nō paupibz danda
cū. s. inveniunt q̄ dederūt ip/
sas vsuras. Et cū dicit q̄ q̄ de/
dit vsuras volūtarie illō a se
abdicauit. Rñ. q. si dedit ex
liberalitatez p modū doni ve
rū eēt. z tūc recipiēa s̄ sciens
ñ tenet restituere n⁹ paupibz
dare. Sz si dedit rōe mutui
pncipalr non abdicauit illō
voluntarie. supplez p ditiōa
te. ne mutuās reputaret se g/
natū. z istū ingratū. z sic alia
vice nō inueniret mutuū. z id
sibi debet restitui vsura. Si
autem nil accepit. vltra sortez
q̄uis hoc non intenderet. in
nullo tenet nec illi nec paup/
bus. q. Pro hmoi aut maior
declaratōe sciendū q̄ in re q̄
debet restitui se aliq̄s triplici
ter pōt habere. quia aut ē ve/
rus dñs. aut heres eius aut
solum est dispensator circa ip
sam rem. z in pmo casu cum
sez ē verus dñs rei ablate dz
sibi restitui si pōt. l. ij. q. i. c. re/
integrāda. z fere p totā qōnē
Et hoc nisi iusto bello vel iu
sto edicto impiali vel ecclia/

stico ille cui res sublata est p/
uaret iure rehabendi simplr.
vel ad tps. nam cū continge/
ret hoc. puta qz tāq̄ heretic⁹
p̄demnatus ē dñs rei. vel de
crimine lese maiestatis cōui/
ctus. in q̄b⁹ casibz oia p̄fiscā
tur post sniam sup hoc nō si/
bi. s. fisco debēt oia sua appli
cari. extra d̄ here. c. excōica⁹.
Insup si dñs rei ablate nō ha
bet administratiōez bonoz
suoꝝ. vt pupillus. dz illō red
di tutori vel curatori. In se/
cundo vero cā u. s. cum legiti
mus heres ē sibi debēt abla
ta restitui. sed cū tali distinctōe
fm Ray. qz si heredes sūt plu
res vnicuiqz fm pportiones
sue hereditarie ptis restituē
dū est. Si aut heres i aliq̄ de
terminata q̄ntitate cōstitutus
sit puta in caplo vel domo. z
nō plus. tūc restitutio nō fiet
heredi. sed illi vel illis q̄bz tel
stator p̄misit dispensatiōem
bonoz suoꝝ. Si hō defūct⁹
in morte sua oia bona sua le/
gavit paupibz z pijs locis
q̄bz illa legata sunt acquirē
ius in bonis defuncti p̄fēti
bus z futuris. vñ et eis debz
restituī. In tertio cāu. s. cū est
disp̄sator rez. vt ep̄i z alij p/
lati eccliarū z gubernatores

hospitatū ē distinguēdū. qz
cū dāt aliq̄ alijs. aut dant de
rebus suis pprijs. puta p̄fimo
nialibz v̄l p̄ industriā acq̄sitis
sicē sc̄pture doctrine et h̄mō i.
z de h̄mōi dādo quibuscūqz
etiā malis vt meretricibus z
histriōibz q̄suis q̄nter peccēt
vt illō. lxxviii. di. c. donare.
tū nō tenent ad restitutōez nec
illi qui h̄mōi recipiūt ab eis
fm̄ Ray. z Guil. aut dant de
fructibz eccliaz suaz z locoꝝ
pioꝝ ad mēfaz eoꝝ seu v̄sum
sp̄aliter deputat̄. z tūc etiāz
male vtēdo z dādo male faci
unt. nō tū tenent ad restitutō
nē ip̄i. nec q̄ recipiunt ab eis.
nisi sc̄pient p̄ extorsiones frau
des z violentias z h̄mōi. tūc
tenent. z h̄ fm̄ Tho. ij. ij. q.
clxxv. et fm̄ Guil. Aut dant
de bonis ecclēsie deputat̄ ad
cultū diuinū vel capitulo di
stribuēdis. aut paup̄ibz ero
gandis specialit̄. vel cū etiāz
multipliciter cōmittūt dispē
sationi sue sine distincōe sibi
deputatoꝝ ad vitā ab alijs. z
tūc si dāt causa necessitat̄ seu
elemosyne b̄n̄ faciunt. nec ip̄i
tenent nec q̄ recipiūt ad resti
tuenduz nisi darent de his q̄
sūt distincte deputata cleric̄.
qz tūc tenent eis de eo qd̄ ab

stulit ab eis. qz non danda est
elemosyna de alieno. xliij. q. v
ca. neqz. Si dant p̄sonis ho
nestis p̄ patrocinio et labore
quē impendūt ecclēsijs etiāz
laudabiliter faciūt fm̄ q̄ntita
tē laboris et industrie. Ecclē
siasticis em̄ vtilitatibz seruē
tes ecclēsiastica oportet remun
eratiōe gaudere. xij. q. ij. c. q̄
cūqz. Nec q̄ plati dantes nec
recipiētes p̄ h̄mōi tenent in
aliq̄ restituere. Sz si dant rō
ne parentele. cū tū nō indige
ant. vel causa fauoris hūant
erga p̄ncipes nō faceret ad re
dimendā veratinoē q̄ ad ty
rānos z siles. vel dant cā tur
pitudinis vt meretricibus z
h̄mōi. tenent ad restituenduz
que sic male dederunt. non
quidem de bonis ecclēsie. sed
de bonis patrimonialibus si
habent. vel p̄ industriā acqui
sitis. Illi etiāz qui sic talia q̄
alijs debebāt male accipiūt.
tenent restituere nisi ipse qui
dedit satisfecit. Tho. vbi sup̄
debent autem dare v̄l succes
sori eius qui dedit. vel in vti
litate ecclēsie p̄uerrere cum
licentia superioris. vel paup̄i
bus erogare. si illa pauperibz
debeātur. Qui aut recipiūt
a religiosis propter iniustam

De restitutōe liber tertius

causam. vñ sine lñia superioris debet restituere plato ipi^o monasterij. vel puer^o. vel als in vtilitate monasterij conuere re vel expendere. p̄cipue si ipe plat^o fuit q̄ male dedit. In oī autē cāu ex sup̄dictis d̄z fieri. ita q̄ pctm̄ qd̄ est occultū nō manifestet. et ita q̄ nō sequat̄ mai^o scandalū. ar. dist. xij. c. duo. Qui autē tenent alicui ecclesie vel loco pio debent illō dare gubernatori seu rectori eius loci. nisi ille rector n̄ haberet iustū titulū. sed vsurpatū vel pbabiliter credat male vsurū. tūc em̄ posset in vtilitate illi^o loci cōuerti vel successori referuare.

Cur sienda sit restitutio.

Capitulum. vi.

Quantum

q̄ ad sextū. s. cur sit sienda restitutio. Ad hoc bt̄s Tho. ij. q. lxij. assignat rōez. vñ qz restitutio ē actus iusticie. ad iusticiā at̄ habēdā et exercendā q̄libz tenet. Cōsi sit at̄ iusticia in q̄daz eq̄litate q̄ tollit p̄ vsurpatōnē et detētionē aliene rei. et repari nō pot̄ nisi p̄ iteratā dationē seu p̄ assignatiōez rei et cui^o erat si p̄. et ideo tenet restituere. S̄z no

ta q̄ sic q̄libz q̄ est sui iuris se donare rem suā ita p̄ etiaz remittere rem sibi debitā grat̄ et relatare suo debitori. que remissio siue donatio libere facta sine fraude et coactōe post q̄ facta est p̄ p̄nias nō pot̄re uocari. vt dicit Ray. ar. vij. q. i. c. q̄ piculosū. S̄z sciēdū q̄ illi q̄ ponūt se in manibz creditorū. p̄mittēdo seu offerēdo se ad dandū qd̄ peterēt. rogātes tū q̄ totū vñ p̄tē dimittāt s̄z nō intendūt restituere. imo sperāt q̄ p̄ nihilo vñ modico detabūt. als nō se ponerēt in manibz eoz. a pctō qd̄ē rapine vsure seu alteri^o male vsurpatōis nō sūt absoluti. quia pctm̄ p̄ p̄nias et p̄fessionez dimittit̄ quā illi se nō h̄nt. S̄z vtrū absoluti sint a debito seu obligatiōe restituendi. distinguendū est s̄m Egidij i q̄libet. quia si creditor p̄p̄a voluntate et liberalitate dimisit et donauit nō curās q̄ debitor intenderet non tenetur ipe debitor amplius restituere. si h̄ ei clare constat. Secus autē si creditor deceptus vñ coactus vel desperatus. i. q̄ nūq̄ sperabat se illud debitum ab eo posse habere vel non posse habere totū. et ideo potius vo